

STYRESAK

GÅR TIL: Styremedlemmer
FØRETAK: Helse Bergen HF

DATO: 12.02.2018
SAKSHANDSAMAR: Brit Pedersen
SAKA GJELD: **Protonsenter – prosjektorganisering og finansiering**

STYRESAK: 24/18 A

STYREMØTE: 22.02.2018

FORSLAG TIL VEDTAK

1. Styret i Helse Bergen HF vedtar at det skal etablerast eit protonsentre ved Haukeland universitetssjukehus på basis av den konseptrapporten som ligg føre og som er utarbeidd av det nasjonale protonprosjektet og ei tilleggsutgreiing frå hausten 2017.
2. Styret vedtar å forskottere eit protonsentre i tråd med finansieringsplanen.
3. Styret vedtar igangsetting av forprosjekt for etablering av protonterapi ved Haukeland universitetssjukehus.
4. Styret gir administrerande direktør fullmakt til å samordne med det nasjonale prosjektet og med utbyggingsprosjektet ved Oslo universitetssjukehus.
5. Styret gir fullmakt til at prosessen med anbodsinnhenting av utstyrsdelen fortset i regi av Sykehusinnkjøp HF og Sykehusbygg HF som ein felles anskaffing med Helse Sør- Øst RHF.
6. Styret ber om at saka blir oversendt Helse Vest RHF for vidare behandling.

Oppsummering

Denne saka omhandlar forskotering av etablering av protonsentre ved Haukeland universitetssjukehus og oppstart av forprosjekt. I saka blir det vidare gjort greie for organisering av prosjektet både i lokal og nasjonal kontekst.

Fakta

Bakgrunn:

Arbeidet med å planlegge for etablering av protonterapi i Noreg starta i 2012. Helse Vest RHF leia det nasjonale planarbeid og utarbeiding av idefaserapport som blei levert Helse- og omsorgsdeparterementet i desember 2014.

Oppdraget om å gjennomføre konseptfasen blei gitt Sykehusbygg HF og sluttrapport for konseptfasen inkludert følgjeevaluering (KSK), blei ferdigstilt 16. juni 2016. Styra i alle dei fire regionale helseføretaka godkjende konseptrapporten og ba om at den blei lagt til grunn for det vidare arbeidet. I føretaksmøtet i dei fire regionale helseføretaka den 10. januar 2017, fekk dei regionale helseføretaka i oppgåve å:

«Utrede to protonsentre i Norge. Utredningen skal planlegge for bygging av ett senter innen 2022, og vidare etappevis utbygging, avhengig av kapasitetsbehov og utvikling i behandlingsteknologi. Plasseringen av sentrene blir eventuelt i Oslo og Bergen. Det bes om en anbefaling av valgt alternativ innen 15. oktober 2017.»

Dette oppdraget blei gitt til Sykehusbygg HF. Delleveransen i oktober 2017 omhandla kvalitetssikring av kapasitet, teknologi og kostander. Rapporten konkluderte med at det ikkje har kome fram store endringar i basisestimata for dei alternativa som er vurderte.

I revidert statsbudsjett har Regjeringa foreslått endringar i statsbudsjettet for 2017 som sikrar etablering av protonbehandling både i Oslo og Bergen. Tilbodet skal komme heile landet til gode.

«I regjeringens forslag (Prop. 21 S) legges det opp til at sentrene kan stå ferdig i 2023 og 2025 i henholdsvis Oslo og Bergen. Budsjettforliket for 2018 mellom regjeringspartiene, Venstre og KrF åpner for en mulig forskuttering av senteret i Bergen.»

I føretaksprotokoll av 16.januar 2018 står følgjande om senteret som skal etablerast ved Haukeland universitetssjukehus:

«Når det gjeld senteret i Bergen, vil utbetalingane frå staten skje etter planlagt framdrift der senteret står ferdig i 2025. Helse Vest vert ev. gitt moglegheit til å forskottere investeringa etter at låneramme og konsept er behandla. Stortinget har bede regjeringa kome tilbake til Stortinget med ei sak der moglegheita for å forskottere senteret i Bergen vert drøfta, innan statsbudsjettet for 2019 vert lagt fram.

Senteret i Bergen skal planleggjast med totalt to bunkarar, der det vert bygd eitt behandlingsrom for klinisk bruk og eitt forskingsrom, som ved behov kan gjerast om til klinisk bruk. Føretaksmøtet bad Helse Vest RHF om å behandle plan for vidareføring av prosjektet på bakgrunn av dei rammevilkåra som er fastlagt, mellom anna om det er ønskje om å forskottere investeringa. Føretaksmøtet la til grunn at vidare framdrift i prosjektet vert handtert innanfor helseføretaket sin økonomi og ansvarsposisjon.

- Føretaksmøtet bad om at Helse Vest RHF melder tilbake innan 15. mars 2018 om Helse Vest RHF ønskjer å forskottere prosjektet, og ev. kva for tidsplan det da vert lagt opp til. Forslag om å forskottere føreset at låneramme og konsept er styrebehandla.

Føretaksmøtet bad om at:

- samarbeidsprosjektet mellom dei regionale helseføretaka for å etablere protonterapi i Noreg vert vidareført basert på dei nye avklaringane.

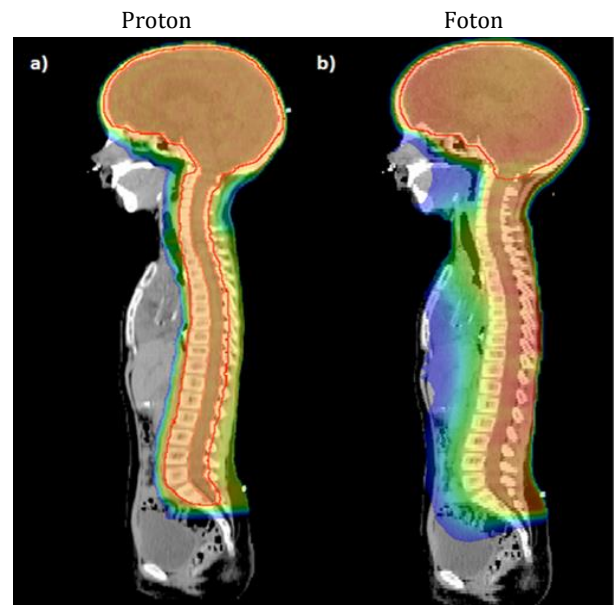
- vidare planlegging av protonsentra i Oslo og Bergen vert samordna i størst mogleg grad.»

Protonbehandling

Protonbehandling er ein type strålebehandling som er viktig for å redusere langtidsbiverknadane frå strålebehandling. Protonbehandling er ei meir presis behandlingsform enn konvensjonell strålebehandling. Ved at strålinga blir betre tilpassa til kreftvevet, blir det gitt mindre stråling til det friske vevet. Det er eit mål å redusere langtidsskadar så mykje som mogleg, og bidra til at fleire kan leve eit normalt liv etter kreftsjukdom. Sidan protonbehandling er meir skånsam enn ordinær strålebehandling, er den mellom anna godt eigna for barn og unge ved at dei får mindre seinverknadar. Behandlinga vil også vere viktig for unge vaksne, men også for vaksne med lang forventet levetid.

Om Protonsentret

Protonsentret i Bergen skal lokaliserast tett opp til til Haukeland universitetssjukehus ved Haukelandsbakken 45, inklusiv parkeringsanlegget. Det er god tilkomst til dette området frå eksisterande vei og gangavstand til sjukehusområdet og til Bygg for Biologiske Basalfag der det er viktige forskingsmiljø innanfor medisinske basalfag og translasjonsforskning. Dette er

Figuren viser total dosedistribusjon hos eit barn på 7 år der heile sentralnervesystemet blir strålebehandla.

også eit naturleg område for utviding av verksemda på Haukelandsområdet for andre funksjonar ved sjukehuset.

Protonsenteret ved Haukeland universitetssjukehus skal planleggjast med eitt behandlingsrom med gantry og ein bunker som ved behov kan gjerast om til klinisk behandlingsrom. I tillegg vil det bli lagt til rette for eitt permanent forskningsrom. Dette rommet skal finansierast med middel frå Bergens Forskningsstiftelse (BFS).

Kompetanse

Helse Bergen/Haukeland universitetssjukehus (HUS) har inngått eit tett samarbeid med Universitet i Bergen (UiB), Høgskulen på Vestlandet og Bergen forskningsstiftelse (BFS) om forskning og kompetanseutvikling. I tillegg er det inngått samarbeid med CERN i Sveits, CNAU i Italia og med NIRS i Japan.

BFS støttar etablering av protonsentar både med tilskott til kompetanseoppbygging og til investering i sjølve anlegget. HUS har gjennom desse midla også kjøpt doseplanleggingsutstyr som gir moglegheit til å samanlikne doseplanar for foton, proton og karbonioner, dette er også eit viktig ledd i kompetanseoppbygginga. I tillegg har HUS sendt personell på hospiteringsopphald ved institusjonar som arbeider med partikkelterapi i USA, i Europa og i Japan.

Organisering av vidare arbeid

I det nasjonale prosjektet er konseptfasen gjennomført i regi av Sykehusbygg HF, sluttrapport for konseptfasen inkludert følgjevaluering (KSK) ble levert juni 2016 og behandla i styra for alle dei fire regionale helseføretaka. Neste fase i prosjektet med etablering av protonsentar, er forprosjektfasen. Det er Helse Vest RHF /Helse BergenHF som skal stå som ansvarleg byggherre og som må ta ansvar for investerings- og driftskostnadene. I forprosjektfasen må derfor Helse Bergen HF stå som byggherre, og vanlege prosedyrar for større investeringsprosjekt må følgjast. Det vil seie at styret i Helse Bergen og styret i Helse Vest må godkjenne prosjektet.

Det betyr at:

- Helse Bergen må som byggherre gi lokale føringar og tilpassingar som er nødvendige for gjennomføring av prosjektet.
- Helse Vest og Helse Bergen må stå ansvarleg for å ta avgjersler for prosessar rundt innkjøp av utstyr for eige sentar. Dette skal samordnast med den nasjonale innkjøpsprosessen. Det er svært viktig at det må sikrast god koordinering mot det lokale byggjeprojektet for ei

utstyranskaffing som skal gjennomførast av det nasjonale prosjektet. Sjukehusbygg HF må derfor bli gitt ein sentral posisjon/rolle i prosjektorganisasjonen.

Program for protonterapi

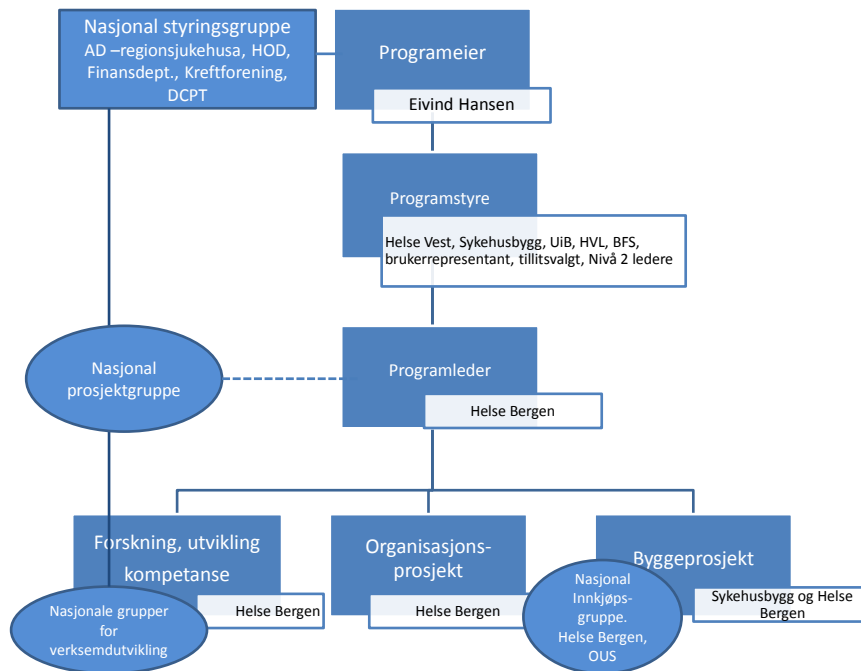
Helse Vest RHF og Helse Bergen HF foreslår at organisering av vidare prosess blir etablert som eige program i programstrukturen i Helse Bergen HF. Strategisk prosjekt- og programstyring (SPPS) er program og prosjekt som blir følgd særskilt opp av føretaksleiinga, og er eigd av administrerande direktør.

Program for etablering av protonterapi ved Haukeland universitetssjukehus vil ha følgjande prosjekter i sin portefølje:

- Byggeprosjekt
- Organisasjonsprosjekt
- Forsking, utvikling og kompetanse

Program for protonterapi må også ha tett kopling mot Helse Vest RHF, Universitet i Bergen, Høgskulen på Vestlandet, Bergens Forskningsstiftelse og det nasjonale prosjektet.

Sjukehusbygg HF skal ha ein sentral rolle i programmet, og det vil bli lagt opp til at Sjukehusbygg HF kan ta rollen som prosjektleiar etter modell mellom anna nytta for prosjektet SUS2023. I tillegg er det ønskeleg at Sjukehusbygg HF deltar i programstyret. Bruk av Sjukehusbygg HF i prosjektet er drøfta med Helse Sør-Aust RHF/Oslo universitetssjukehus HF, og det blir lagt opp til tilsvarande løysingar for dei to prosjekta. I tillegg vil det bli avklara korleis grensesnittet mot det nasjonale prosjektet og program for protonterapi ved Haukeland universitetssjukehus blir definert med omsyn til gjennomføring, ansvar og myndigheit.

Samhandling med nasjonalt prosjekt

Styringsgruppa for nasjonalt prosjekt vedtok i møte 2. februar 2018 at organisering av nasjonalt prosjekt blir endra som følge av vedtak om finansiering av protonsentra, og det blir etablert ny styringsstruktur. Til no har dei administrerande direktørane i dei fire RHFa vore styringsgruppe. Eksisterande styringsgruppe vil komme med forslag til mandat for vidare arbeid.

Verksemdutvikling fortsett under nasjonal overbygning med ny styringsgruppe. Denne skal bestå av dei administrerande direktørane ved alle regionsjukehusa, i tillegg til representant frå Helse- og omsorgsdepartementet, Finansdepartementet, Kreftforeningen og DCPT (Dansk protonsentra).

I tida fram mot etablering av protonsentra i Noreg. er det viktig med aktivitetar i nasjonal regi for å sikre likeverdig protonbehandling til norske pasientar og å haldefokus på kunnskapsutvikling innan protonterapifeltet.

Nasjonale verksemdutvikling:

- Nasjonal gruppe som arbeider med kliniske studiar og behandlingsprotokoller.
- Nasjonal gruppe som arbeider med fleirregional behandlingsteneste og nasjonalt samarbeid, inkludert kompetanseplanar for aktuelle yrkesgrupper.
- Nasjonalt samarbeid om preklinisk- og basalforskning, med bruk av forskingsromma som blir bygd og likeverdig tilgang i Noreg til desse.

- Nasjonal gruppe som arbeider med finansieringsordningar av protonbehandling i Noreg og finansieringsordningar for forskning.

Prosjektgruppa består av leiarane for dei ulike arbeidsgruppene. Det må sikrast representasjon frå alle dei fire regionsjukehusa i prosjektgruppa. Vidare må det sikrast nær relasjon mellom dei lokale byggeprosjekta og det nasjonale verksemdprosjektet.

Innkjøpsgruppe er ikkje naturleg organisert saman med verksemdutvikling, men anskaffinga vil bli vidareført i nasjonal regi. Det skal utarbeidast ein framdriftsplan med avgjerslepunkt som blir lagt til grunn for anskaffinga fram mot kontrahering. Prosessen med anskaffing skal koordinerast og kvalitetssikrast mot utbyggingsprosjekta i Oslo og Bergen. Dei administrerande direktørane i Helse Sør- Øst RHF og Helse Vest RHF vil komme tilbake med forslag til endra mandat, organisering og styringsstruktur. Anskaffinga av utsyr vil bli ei eiga styresak når prosessen er ferdig og val av leverandør er klart.

Mandat for forprosjektfasen

Mandat for forprosjektfasen skal vedtakast av styret i det regionale helseføretaket og av styret i helseføretaket. Formålet med forprosjektfasen er å gjennomarbeide det konseptet som er valt til eit nivå slik at endelig avgjerd om iverksetting kan bli tatt på eit riktig grunnlag.

Med tilvising til konseptfaserapporten skal forprosjektet oppdatere og detaljere det konseptet som er valt. I forbindelse med at prosjektet blir vidareført lokalt, vil det bli gjort ei kvalitetssikring av kostnadsestimata basert på tilpassing av prosjektet til lokale forhold.

Utgreiingar som skal gjerast i forprosjektfasen er:

- Romfunksjonsprogram
- Utstyrprogram (BUP og NUP).
- Overordna IKT-program
- Logistikk og forsyningstenester
- Forprosjekt med beskrivingar og teikningar
- Organisasjonsmodell og drift, inklusive bemannings- og kompetansebehov
- Økonomiske analysar
 - Prosjektkalkyle inkludert brukarutstyr, bygg utstyr, tomt og prosjekterings- og administrasjonskostnader.
 - Analysar av usikkerheit med kuttlistar
 - Investeringsanalyse
 - Finansieringsplan
 - Økonomisk langtidsplan (ØLP)
 - Driftsøkonomiske konsekvensar og dokumentasjon av gevinstar

Gjennomføringa i forprosjektfasen vil vere avhengig av kva for modell for gjennomførings- og entreprisemodell som blir vald.

Det kan vere område der det er aktuelt med samordning mellom utbyggingsprosjekta i Oslo og Bergen. Arbeidet med å kartleggje område der det er aktuelt med samarbeid, samkjøring og samhandling når det gjeld prosjektering/planlegging av bygga, skjer i samarbeid mellom utbyggingsorganisasjonane i Oslo og Bergen og Sykehusbygg HF. Det bør søkast samordning i den vidare planlegging/prosjektering på alle dei område der prosjekta ved Oslo universitetssjukehus og Haukeland universitetssjukehus identifiserer gevinstar ved samordning.

Finansieringsplan

I konseptrapporten er kostanden for etablering av protonsender greidd ut . Etablering av eit protonsender ved Haukeland universitetssjukehus vil ha ein kostnad på 970 millionar kroner. I tabellen viser vi til ei tentativ kostnadsutvikling. Kostandene vil bli kvalitetssikra gjennom utvikling av forprosjektet.

Tabell 1. Kostnader

Kolonne1	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum
Kontrahering rådgivarar	10							10
Kontrahering utstyr		0			50	50		100
Erverv parkeringstomt	16							16
Diverse konsulent og utredning	5							5
Riving konstruksjonar		10						10
Utarbeiding prosjektering		50						50
Bygg			50	120	140	150	29	489
Prosjektering			20					20
Utstyr				60	50	80	60	250
Forskingsrom*			10	10	10	10		40
Adm				20				20
Sum kostnad	31	60	80	210	250	290	89	1010

*Forskingsrom blir finansiert med BFS middel

Det er avklart at etablering av protonbehandling skal finansierast gjennom 30 prosent investeringstilskott og 70 prosent investeringslån.

I budsjettforliket blir det opna for ei mogleg forskottering av senteret i Bergen. Gjennom å bruke midla frå Bergens Forskningsstiftelse og låneopptak frå Helse Vest til mellombels finansiering, vil det vere mogleg å forskottere etablering av protonterapi i Bergen.

Tabell 2 viser mogleg finansiering. Det må lånast eller skaffas til veie 110 mill. i 2021, dette føreset at statleg utbetaling ikkje skjer før i 2022 og da med tre like kapitalstraumar frå 2022 til og med 2024. Lån skal betalast tilbake i løpet av dei etterfølgjande tre åra. Siste året vil vere utan kostnad, berre med tilskott, og da blir eigenkapitalen til Helse Bergen HF styrkt med 231 mill. Det ligg som ein føresetnad at middel frå privat bidrag blir brukt til å byggje eit permanent forskingsrom og som kapitaltilskot til prosjektet.

Tabell 2. Finansieringsforslag

Finansieringsforslag	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum
Kapitalbehov	31	60	80	210	250	290	89	1010
Bruk av tilskot frå BFS	31	60	80	100	0	0	0	271
BFS likviditet	0	0	0	0	0	0	0	0
Lån frå Helse Vest	0	0	0	110	0	0	0	110
Tilbakebetaling lån frå Helse Vest	0	0	0	0	-73	-33	-4	-110
Helse Bergen eigenkapital	0	0	0	0	0	0	-231	-231
Statlig lån 70 %	0	0	0	0	226	226	227	679
Statlig tilskot 30 %	0	0	0	0	97	97	97	291
Kapitaltilførsel sum	31	60	80	210	250	290	89	1010

Tabell 3. Framdriftsplan

Aktivitet	År
<ul style="list-style-type: none"> Ferdigstille reguleringsplan Ferdigstille innkjøpsprosess Kontrahere leverandør Ferdigstille romprogram Vedta konfigurasjon 	Desember 2018
Detaljprosjektering- rådgjevarar og arkitekt - Utlysing - Kontrahering	2019
Rive eksisterande parkeringsareal	2019
Oppstart byggearbeid	2020 til august 2023
Utstyrsmontering og testing	2023-2024

Konklusjon

Helse Bergen ønskjer å starte prosessen med å etablere eit protonsender gjennom å forskottere arbeidet med å utarbeide forprosjekt for senteret. Eit slikt forprosjekt kan ikkje bli ferdigstilt før endeleg val av utstyrsløyper er gjort. For at styret skal kunne fatte vedtak om utstyrskjøp, vil det bli arbeidd fram ein kvalitetsmessig meir robust kostnadskalkyle for dei delane av byggeprosjektet som det er mogleg å ha kontroll over ved utstyranskaffinga slik at det totale bildet blir sikrere enn det er i dag.

Det er viktig at det blir etablert eit klart grensesnitt mot det nasjonale prosjektet og eit tett og konstruktivt samarbeid mellom dei involverte aktørane. Nødvendige aktivitetar i tilknytning til den nasjonale delen av prosjektet, må identifiserast og gis budsjett. Administrerande direktør vil følgje opp dette gjennom den nasjonale styringsgruppa.

Administrerande direktør vil halde styret orientert om utviklinga og komme tilbake til styret med nærmare orientering om rammer og føresetnader for både det lokale og det nasjonale protonprosjektet.

Vedlegg

1. Konseptrapport
2. Referat frå møte i styringsgruppa 2.februar 2018